

لیستان در عصر مفرغ

مهدی حیدری - دکتر عباس مترجم

سرشناسه	: حیدری، مهدی، ۱۳۶۲.
عنوان و نام پدیدآور	: لرستان در عصر مفرغ / مهدی حیدری، عباس مترجم.
مشخصات نشر	: خرم آباد: اردی بهشت جانان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۹ ص.: نقشه.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۲-۷۶-۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: عصر مفرغ -- ایران -- لرستان
موضوع	: Bronze age -- Iran -- Lorestan
موضوع	: اشیای مفرغی باستانی -- ایران -- لرستان
موضوع	: Bronzes, Ancient -- Iran -- Lorestan
موضوع	: لرستان -- تاریخ
موضوع	: Lorestan (Iran: Province) -- History
شناسه افزوده	: مترجم عباس ۱۳۴۹.
رده بندی کنگره	: ۱۳۵۰۱۱۱۹ SR
رده بندی دیویی	: ۵۵/۰۰۴۳۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۰۶۸۴۲

لرستان در عصر مفرغ / مهدی حیدری - دکتر عباس مترجم

ناشر: اردی بهشت جانان

مدیرفنی: الهام رضایی

امور رایانه: زینب بهنام

طراحی جلد: ستار ساکی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۲-۷۶-۰۰

E-mail: ordibeheshtjanan@yahoo.com

نشانی انتشارات: خرم آباد - خیابان انقلاب - ابتدای خیابان ناصر خسرو - تلفکس: ۰۶۶-۳۳۲۳۵۵۳۴ همراه:

۰۹۱۶۸۵۰۷۶۵۲

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۷	پیش گفتار
فصل اول: جغرافیا، جغرافیای تاریخی و باستان شناسی لرستان	
۱۵	جغرافیا
۲۲	جغرافیای تاریخی
۴۲	باستان شناسی
فصل دوم: محوطه های عصر مفرغ لرستان	
۴۹	کرمانشاه
۶۴	همدان
۸۸	لرستان
۱۲۲	ایلام
فصل سوم: گاه نگاری عصر مفرغ لرستان	
۱۴۲	دوره مفرغ قدیم (گودین IV)
۱۴۹	ادوار مفرغ میانو جدید (گودین III)
۱۵۶	سخن آخر
۱۵۹	منابع و مأخذ

پیشگفتار

با پایان یافتن هزاره چهارم پیش از میلاد، در بخش‌های وسیعی از فلات ایران، عصر مفرغ با تقدم و تأخر آغاز شد. هر منطقه از فلات ایران با توجه به شاخص‌های فرهنگی که در این دوره دارد، به صورت مجزا مورد بررسی پژوهشگران قرار گرفته است. این دوره در فلات ایران با آغاز هزار سوم پیش از میلاد شروع و تا نیمه هزاره دوم پیش از میلاد ادامه می‌یابد. مهم‌ترین مناطق فرهنگی فلات ایران در ارتباط با عصر مفرغ در مناطق شمال غرب، زاگرس مرکزی، جنوب غرب، جنوب شرق، زاگرس جنوبی و شمال شرق ایران شناسایی شده است. زاگرس مرکزی در غرب ایران از مهم‌ترین این مناطق در عصر مفرغ است. این منطقه که شامل نواحی لرستان، ایلام، کرمانشاه و بخش‌هایی از همدان و کردستان است، دارای شاخصه‌های فرهنگی مختص به خود است.

با شروع عصر مفرغ برخی از نوآوری‌ها از جمله ساخت ابزار مفرغ که از ترکیب فلز مس و قلع و یا مس و آرسنیک پدید می‌آید، در فلات ایران رواج می‌یابد. گورهای متعددی در لرستان مربوط به این دوره شناسایی شده که از آن‌ها تعداد زیادی اشیای سفالی و مفرغی به دست آمده است. این اشیاء در بازارهای بین‌المللی عتیقه در اوایل سده بیستم میلادی تحت عنوان مفرغ‌های لرستان، مورد خرید و فروش قرار می‌گرفت. در واقع لرستان در عرصه بین‌المللی با مفرغ‌های بی‌نظیر آن مورد توجه و شناسایی قرار گرفت. آنچه که تحت عنوان مفرغ‌های لرستان شناخته می‌شد، از بخش‌های وسیعی از زاگرس مرکزی به دست آمد. لرستان، ایلام، کرمانشاه و همدان از جمله این نواحی بودند. علاوه بر این، در این مناطق در عصر مفرغ شاهد گسترش سفال‌هایی منقوش با نقوش سیاه بر روی زمینه

روشن و با فرم‌های خاصی از سفال هستیم. این نوع سفال که در ادوار میانی و جدید عصر مفرغ با عنوان سفال گودین III شناخته می‌شود، در مناطق فوق الذکر دیده شد. بر این اساس، به نظر می‌رسد که با فرهنگی غنی مواجه‌ایم که این منطقه را از مناطق هم‌جوار متمایز می‌کند. در این کتاب، برای این منطقه فرهنگی عنوان لرستان انتخاب شده است. لرستان در اینجا، شامل نواحی لرستان (پیش کوه)، ایلام (پشت کوه)، جنوب همدان (نهاوند)، ملایر، تویسرکان و اسدآباد و جنوب و شرق کرمانشاه (شهرستان‌های کنگاور، صحنه، هرسین) به سبب تشابهات فرهنگی زیاد در عصر مفرغ است.

متأسفانه با وجود فرهنگی غنی در عصر مفرغ لرستان، تاکنون مطالعه‌ای روشمند و براساس اصول دقیق گاه‌نگارانه صورت نگرفته است. بنابراین، ارائه مراحل فرهنگی و استقرار گاه‌نگاری لرستان به سبب کمبود شواهد فرهنگی قدری دشوار و حتی گاهی ناممکن است. پژوهش‌های صورت گرفته در لرستان پراکنده است. علاوه بر این، نظام گاه‌نگاری دقیق و مشخصی برای این منطقه وجود ندارد. هم‌برین کاوش‌های صورت گرفته در لرستان در ارتباط با شناسایی توالی‌های فرهنگی، مربوط به دهه‌های گذشته است. کاوش‌های گیان، گودین و گورستان‌های منطقه پشت کوه (ایلام)، در چند دهه پیش صورت گرفته است. بر این اساس، پژوهشگران جز اطلاعاتی جسته گریخته در ارتباط با لرستان در عصر مفرغ، مطلبی در دسترس ندارند.

پس از انقلاب اسلامی، اهداف میراث فرهنگی نسبت به دوره قبل از انقلاب تغییر کرد. در این دوره سازمان میراث فرهنگی بیشتر توجه خود را صرف حفظ و نجات بخشی محوطه‌های باستانی کرد. بررسی‌های متعددی نیز که در گوشه و کنار لرستان صورت گرفت، با عدم انتشار نتایج آن‌ها، عملاً چیزی عاید دانش باستان‌شناسان از این منطقه نکرد. بنابراین، در حال حاضر جز اطلاعات جسته گریخته‌ای از طریق کاوش‌های سالیان دور و اشیای به دست آمده از گورستان‌های لرستان، اطلاعات دیگری در دسترس پژوهشگران، دانشجویان و علاقمندان به باستان‌شناسی وجود ندارد.

در این راستا، مولفان با هدف تبیین بخشی از مسایل حول عصر مفرغ لرستان، اقدام به تدوین این کتاب نموده‌اند. در فصل اول به بررسی جغرافیای منطقه لرستان پرداخته شده است.

شرح مختصری از جغرافیای تاریخی لرستان در عصر مفرغ و پیشینه مطالعات باستان‌شناسی صورت گرفته در لرستان از دیگر بخش‌های فصل اول است. در فصل دوم به معرفی شاخص‌ترین محوطه‌های عصر مفرغ لرستان در استان لرستان، ایلام، جنوب استان همدان و جنوب و شرق استان کرمانشاه پرداخته می‌شود. فصل سوم این کتاب به واکاوی گاه‌نگاری و جامعه عصر مفرغ لرستان اختصاص یافته است. رویکردهای گاه‌نگاری مربوط به مفرغ قدیم، میانی و جدید در این فصل مورد بررسی قرار گرفته و نقطه نظرات مؤلفان در این ارتباط ارائه شده است.

www.ketab.ir